

Список використаних джерел:

1. Що буде з українською економікою у разі затяжної війни – прогноз НБУ. Економіка, 28.10.2022 р.
2. Доповідь «Про соціально-економічне становище України за 1 півріччя 2022 року». URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

КАЛІНІЧЕНКО Зоя Дмитрівна,
*доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук*

СТВОРЕННЯ ЛАНЦЮГІВ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ ТА ЙОГО МІСЦЕ В УПРАВЛІННІ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ ПІСЛЯ ВІЙНИ

Економічний розвиток – найважливіше поняття макроекономічної науки, пов’язане з процесом глибокої трансформації та модернізації економічної та соціальної систем. Поряд із зростанням доходів і виробництва він також передбачає зміни в інституційній, соціальній, адміністративній системах, управлінні національною економікою.

Розвиток характеризує появу нових суспільних форм, інновацій, а також трансформацію внутрішніх та зовнішніх зв’язків між об’єктами економічної системи. Але це складний суперечливий процес, у якому взаємодіють позитивні і негативні фактори, а періоди прогресу змінюються періодами регресу. Політичні і військові потрясіння, соціальні конфлікти, екологічні катастрофи можуть призупинити розвиток економіки будь-якої країни,

В основі розвитку економіки лежать досягнення науки, технічного прогресу, розширення їхнього технологічного застосування, що впливає на обсяги і структуру виробництва та валового внутрішнього продукту. Економічний розвиток передбачає таку поведінку та зростання здібностей працюючих, які б утверджували новітні технології; він базується на сучасній освіті, інфраструктурі та інституціях; означає систематичне і довготривале поліпшення матеріальних і духовних умов життя людей.

В суспільстві змінюються стандарти рівня життя, освіти, культури, охорони здоров’я, інформаційного забезпечення населення і бізнесу, формуються нові і розвиваються традиційні потреби суспільства. Зростає роль міжнародного наукового співробітництва, наприклад, в освоєнні космічного простору, в області генетики й енергетики майбутнього. Економічний розвиток на тривалих часових інтервалах можна розглядати як прогресивний, поступальний процес.

Економічне зростання є однією з головних макроекономічних цілей країни, досягнення якої зумовлене необхідністю випереджаючого зростання національного доходу в порівнянні із зростанням чисельності населення.

Бувають ситуації, коли відбувається скорочення неефективних виробництв і обсяг ВВП може знизитися на якийсь час. Проте економічний розвиток не припиняється, оскільки створюються умови для підвищення загальної ефективності використання обмежених виробничих ресурсів.

Аналогічні ситуації характерні також для першого періоду ринкового реформування країн з перехідною економікою. Приватизація державної власності, лібералізація цін, заміщення бюджетного фінансування банківським кредитуванням – усе це є позитивною якісною зміною, що забезпечує факт економічного розвитку. Однак воно супроводжується спадом виробництва, іноді дуже значним. Це відбувається тому, що існує об'єктивний часовий лаг, що потрібен для пристосування товаровиробників до нових умов господарювання. На жаль, цей природний період подовжується в результаті непослідовної політики реформування, помилкових рішень уряду чи війни.

Щоб економічний розвиток мав сталу тенденцію і визначені перспективи, він повинен бути збалансованим, врівноваженим у системі «економіка – природа – соціум». Збалансованість і рівновага повинні підтримуватись постійними змінами, впровадженням нових ефективних ланцюгів доданої вартості, які породжуються самою економікою та створюються [1].

Сформульовані в літературі основи створення доданої вартості та їх ролі в формуванні глобальної рівноваги стосуються національного господарства, в якому держава відповідними економічними та іншими засобами впливає на динаміку і структуру економічного розвитку. У цьому контексті значення національних стратегій сталого розвитку зростає. Взаємодія національних господарських комплексів, з одного боку, та імпульси світового ринку – з іншого, є запорукою формування глобальної економічної рівноваги та включеності в структуру і динаміку розвитку середовища.

Показниками, які характеризують сталість розвитку, можуть бути: зміна частки ресурсомістких і екологонебезпечних галузей у структурі промисловості; частка наукомісткої та екологічно сертифікованої продукції у загальному обсязі виробництва; інноваційна активність; ступінь рециркуляції і замкнутості виробничих процесів; надходження платежів за природо-користування та їх структура: за використання природних ресурсів (рента) та за забруднення компонентів природного середовища (збитки); розвиток соціальної інфраструктури; рівень добробуту населення; довголіття тощо [2].

У зв'язку із поширенням у світі концепції сталого розвитку в категоріальний апарат економічної науки увійшли поняття «сталий економічний розвиток» (sustainable economic development) та «стале економічне зростання» (sustainable economic growth). Сталий економічний розвиток – процес структурної перебудови економіки відповідно до потреб збалансованого розвитку виробництва, соціальної сфери, населення і навколишнього природного середовища, технологічного і соціального прогресу. Стале економічне зростання – це одна з основних цілей макроекономічної політики, досягнення якої забезпечує випереджальний ріст реального обсягу продукції (ВВП) у порівнянні з ростом населення для підвищення життєвого рівня, не виходячи за межі господарської ємності екосистем.

Суть структурної перебудови економіки для цілей сталого розвитку полягає в переорієнтації матеріальних, трудових, фінансових ресурсів на користь енергоефективних, ресурсозберігаючих, високотехнологічних, наукомістких та екологічно безпечних галузей. Сталий економічний розвиток забезпечується за рахунок сталого економічного зростання. Стале економічне зростання забезпечується за рахунок зменшення частки не відновлюваних природних ресурсів, що досягається більш ефективним їхнім використанням, переходом на відновлювані ресурси за мінімізації шкідливого впливу процесів виробництва на довкілля. Такі підходи дають можливість підтримувати економічне зростання в довготривалій перспективі, забезпечуючи максимально можливе відтворення всіх видів ресурсів [3].

Темпи сталого економічного зростання повинні забезпечувати відповідність наявних ресурсів обсягу сукупного попиту, що виключить необхідність підвищення цін на фактори виробництва через їхню зростаючу нестачу. Прискорений економічний розвиток і зростання населення світу супроводжуються збільшенням обсягів споживання природних ресурсів. Ресурсні проблеми у період індустріального розвитку загострюються.

Отже, виникнення концепції сталого розвитку підірвало фундаментальну основу традиційної економіки – необмежене економічне зростання. Традиційна економіка стверджувала, що максимізація прибутку і задоволення споживачів в ринковій системі є сумісним із максимізацією добробуту. Але виникнення кризових явищ в економіці показало, що орієнтація економіки на короткострокову максимізацію прибутку та задоволення індивідуумів-споживачів в кінцевому підсумку приводить до виснаження природних та людських ресурсів. Це і висунуло на порядок денний необхідність винайдення нових схем виробництва і споживання, що не будуть іти у протиріччя з новими потребами розвитку людства – збереження та вдосконалення соціуму в тісному взаємозв'язку із природним середовищем.

Список використаних джерел:

1. Кореневський О. В. Концептуальні підходи до формування механізмів управління сталим розвитком соціально-економічної системи. *Ефективність державного управління*. 2019. Вип. 32. С. 482-490.
2. Глинська А. Є. Організаційно-економічний механізм забезпечення сталого розвитку підприємств легкої промисловості: автореф. дис. ... к.е.н. : 08.00.04. Київ, 2021. 21 с.
3. Мельник Л. Г. Поняття про сталий розвиток. *Основи стійкого розвитку*. Суми: Університетська книга, 2017. С. 411-442.